

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук Клеваки Лесі Петрівни про наукове дослідження Гуріної Вікторії Олегівни «Розвиток мистецької освіти в жіночих навчальних закладах України (друга половина ХІХ – початок ХХ століття)», подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Важлива роль у сучасних державотворчих процесах належить мистецькій освіті як специфічній освітній галузі. Саме через неї реалізуються актуальні завдання збереження духовної спадщини народу, формується естетична культура особистості. Реформування, що відбуваються сьогодні у мистецькій освіті, її інтеграція у світовий культурний простір, розв'язання проблем духовного виховання підростаючого покоління зумовлюють актуальність рецензованої роботи.

Дослідження проблеми мистецької освіти свідчить про багатовекторність її вивчення. Однак, попри значну увагу вчених до різних аспектів мистецько-освітньої проблематики, у вітчизняному як мистецтвознавстві, так і педагогічній науці помітно бракує досліджень, присвячених проблемі розвитку мистецької освіти в жіночих навчальних закладах України другої половини ХІХ – початку ХХ ст.

Важливість дослідження підсилюють наявні суперечності, які мають бути розв'язані, а також відсутність наукових розвідок, безпосередньо пов'язаних із проблемою дослідження. Отже, наукова праця Гуріної Вікторії Олегівни беззаперечно є затребуваною сьогоднішнім і відповідає на виклики часу.

Варто підкреслити надзвичайну складність обраної теми, адже вона фокусує в собі, принаймні, два напрями, кожен із яких, у свою чергу, є вельми складним: мистецька освіта і гендер. Незважаючи на вказану складність, автору вдалося виконати дослідження на досить високому науковому рівні.

Дослідження здійснено відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Підвищення

ефективності навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх і вищих навчальних закладах» (РК№-1-200199004104).

Дисертаційна робота характеризується чіткою структурою та логікою викладу наукового матеріалу. Гуріною Вікторією Олегівною правильно визначено науковий апарат дослідження: мету, завдання, об'єкт, предмет.

Ознайомлення з матеріалом дисертації та авторефератом переконує в тому, що наукові положення рецензованого дослідження ґрунтуються як на теоретичних здобутках дисертантки, так і на ретельному аналізі чималої джерельної бази (перелік використаних джерел складає 308 найменувань, 76 архівних позицій), що дозволило конкретизувати категоріально-поняттєвий апарат дослідження, здійснити його термінологічний аналіз і модифікацію; охарактеризувати генезис мистецької освіти жінок у світовій і вітчизняній освітніх традиціях; обґрунтувати поетапний процес розвитку мистецької освіти в середніх жіночих навчальних закладах України другої половини ХІХ – початку ХХ століття; узагальнити практичні напрацювання щодо компонування змісту, добору методів і форм організації мистецької освіти в середніх жіночих навчальних закладах України другої половини ХІХ – початку ХХ століття за окремими видами мистецтв; визначити напрями творчої реалізації педагогічно цінного досвіду в сучасних умовах.

Заслуговує на позитивну оцінку систематизація джерельної бази (джерельно-документальні, публіцистичні та довідково-статистичні, інтерпретаційно-дослідницькі та електронні ресурси), що свідчить про всебічну обізнаність авторки у всіх існуючих групах джерел, у яких розкривається обрана тема.

Вважаємо доцільним, передусім, виділити ті положення наукової праці, які заслуговують високої оцінки, відзначаються науковою новизною і практичною значущістю.

Позитивно оцінюємо здійснений дисертанткою аналіз і модифікацію основних понять, що дозволило класифікувати їх на дефініції першого ряду (загальні поняття) та дефініції другого ряду (номенклатурні назви).

Виправдано і ґрунтовно авторка подає комплексний аналіз проблеми розвитку мистецької освіти в жіночих навчальних закладах України другої половини ХІХ – початку ХХ століття з урахуванням соціальних, педагогічних і освітньо-культурних детермінант і обґрунтовує етапи розвитку мистецької освіти в жіночих навчальних закладах у визначених хронологічних межах.

Позитивно оцінюємо висвітлення цінного досвіду організації мистецької освіти в середніх жіночих навчальних закладах досліджуваного періоду, що передбачає опанування вихованками музичного, образотворчого, хореографічного видів мистецтв. Авторкою виявлено, що перелік, обсяг, зміст мистецьких дисциплін, їх навчально-методичне забезпечення, добір методів і прийомів не були сталими й залежали від типу жіночого навчального закладу та його завдань, відомчої підпорядкованості, географічного розташування, матеріального і кадрового забезпечення.

Позитивним вбачаємо систематизацію опрацьованого матеріалу у вигляді логічних таблиць (с. 41-42, 76-77, 142-143, 157-158).

Дослідниця доводить, що організація мистецької освіти в жіночих навчальних закладах України досліджуваного періоду передбачала опанування вихованками музичного мистецтва у процесі вивченням дисциплін музичного циклу: музика, сольний, церковний, хоровий спів, теорія та історія музики, практика ведення співу та у процесі організації позаурочних форм роботи.

Не викликає заперечень виявленні Гуріною Вікторією Олегівною форми навчання образотворчому мистецтву, такі, як уроки малювання, рукоділля, інтегровані уроки, студійні уроки, участь у конкурсах, мистецтвознавчих екскурсіях.

Заслуговує схвалення те, що у дисертації на основі аналізу науково-педагогічної літератури виокремлено види танців, які опановували вихованки жіночих навчальних закладів досліджуваного періоду.

Виправдано і ґрунтовно доведено, що теоретичні ідеї і досвід організації мистецької освіти в жіночих навчальних закладах України досліджуваного періоду не втратили своєї актуальності й можуть бути творчо переосмислені й реалізовані з урахуванням концепції «гендеру» у закладах загальної середньої освіти, жіночих класах, жіночих навчальних закладах у сучасних умовах.

Заслуговує схвалення той факт, що матеріали та висновки дослідження упроваджено в освітній процес ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ) (довідка № 66-17-163 від 28.02.2017), Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк) (довідка № 03-28/02/979 від 30.03.2017), Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (довідка № 01/10-325 від 04.04.2017).

Вищезазначене дозволяє констатувати, що дисертація Гуріної Вікторії Олегівни має певну наукову новизну. Достовірність і новизна результатів достатньо повно відображені у 20 одноосібних публікаціях: 5 статей у провідних фахових виданнях України, 2 – у міжнародних періодичних виданнях, 13 тез доповідей у збірниках матеріалів наукових конференцій. Публікації цілком відповідають змісту рецензованого дослідження.

Висновки роботи чіткі, змістовні, достовірні. Основні положення дисертації ідентичні за змістом автореферату.

У цілому високо оцінюючи дисертаційну роботу Гуріної Вікторії Олегівни, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження і побажання:

1. Схвально, що на сторінках дисертації (с.79) та автореферату (с.1, 10) дослідниця вдається до типологізації жіночих навчальних закладів досліджуваного періоду. Проте в переліку зазначених типів не знайшли відображення жіночі навчальні заклади початкової ланки освіти, в яких закладено першооснови опанування мистецьких навчальних дисциплін.

2. Дисертація значно виграла, якби автору вдалося поетапний процес розвитку мистецької освіти в середніх жіночих навчальних закладах

України другої половини ХІХ – початку ХХ століття унаочнити таблицею, що продемонструвала б спільні та відмінні особливості в опануванні мистецьких навчальних дисциплін у різних типах середніх жіночих навчальних закладів на кожному з виокремлених етапів.

3. Робота виграла б, аби дослідниця більш виважено підійшла до компонування зібраного матеріалу відповідно до вимог теоретичного і практичного розділів дисертації.

Висловлені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, не знижують її наукової та практичної цінності. Відзначені недоліки тільки підкреслюють можливості її подальшого вдосконалення й розвитку в майбутніх наукових пошуках дисертантки.

Загальний висновок. Беручи до уваги доведену актуальність, наявну незаперечну новизну та практичну значущість отриманих результатів, дисертація заслуговує на позитивну оцінку. Дослідження відповідає встановленим вимогам пп. 9, 11-13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567 зі змінами внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 27.07.2016, які висуваються до кандидатських дисертацій, а його автор, Гуріна Вікторія Олегівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент:

Кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи
Полтавського інституту економіки і права
Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна»

Л.П. Клевака

Клевака засвідчую

директор з кадрової роботи

Вайтович В. І.